

■ Ἡρωες τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπανάστασεως

Νικόλαος Ἀποστόλης*

† 6η Ἀπριλίου 1827

«**Χρηστός** καὶ ἤσυχος πολίτης, τίμιος ἄνθρωπος καὶ φιλόπατρις εἰς τὸ ἄκρον», ὁ Νικολῆς Ἀποστόλης ἀποτελεῖ τὴν ἐπιτομὴ τοῦ γνήσιου Ἑλληνα, τοῦ ἀνιδιοτελοῦς πατριώτη καὶ βεβαίως τοῦ ἀτρόμητου ἥρωα, ἀφοῦ καὶ αὐτὸς κατατάσσεται μετὰ τῶν μεγάλων τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀγῶνα, ὡς ἀρχηγὸς τῆς ναυτικῆς μοίρας τοῦ στόλου τῶν Ψαρῶν.

* * *

Γεννήθηκε στὰ Ψαρὰ τὸ 1770 καὶ καταγόταν ἀπὸ τὴν μαριάτικη οἰκογένεια Καλημέρη, ἡ ὁποία μετανάστευσε ἀπὸ τὴν Τρίπολη στὰ Ψαρὰ τὸ 1715, μετὰ τὴν ἐπανάκτηση τῆς Πελοποννήσου ἀπὸ τοὺς Τούρκους. **Τὸ** ἐπίθετό του εἶναι πατρωνυμικὸ καὶ προέρχεται ἀπὸ τὸν παπποῦ του Χατζηαποστόλη Καλημέρη.

Σὲ νεαρὴ ἡλικία δούλεψε σὲ ἐμπορικὰ πλοῖα καὶ τὸ 1788 κατατάχθηκε στὸ στολίσκο τοῦ Λάμπρου Κατσώνη. **Μ**ετὰ τὴν ἥττα τοῦ Κατσώνη στὸ Πόρτο Κάγιο τὸ 1792, ὁ Ἀποστόλης κατέφυγε στὰ Κύθηρα καὶ ὕστερα ἀπὸ ἓνα ἔτος ἐπανέκαμψε στὰ Ψαρὰ.

Αφοῦ νυμφεύθηκε τὴν κόρη τοῦ Ἀνδρέα Δοῦκα, ἄρχισε νὰ ἐκτελεῖ θαλάσσιες μεταφορὲς μὲ τὸ δικό του ἰστιοφόρο. **Γ**ρηγορὰ ἀπόκτησε φήμη γιὰ τὸν ἐπαγγελματισμὸ καὶ τὴν τιμιότητά του, ὥστε νὰ τύχει τῆς εὐνοίας καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν μεγάλων χιώτικων ἐμπορικῶν οἰκῶν Ψύχα καὶ Βλαστοῦ, καθὼς καὶ τῶν σμυρναϊκῶν Σκυλίτση καὶ Βαλατατζῆ.

Μετὰ τὴν ἥττα τοῦ Κατσώνη, ὁ Ἀποστόλης μαζί μὲ τὸν ἀδελ-

φό του Γεώργιο ἐπιδόθηκε στοῦ ἐμπόριο, ἀρχικὰ ὡς συνοδοὺς ἐμπορευμάτων στὴν δυτικὴ Εὐρώπη, ὅπου εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ μάθει ξένες γλῶσσες (ἀγγλικά, γαλλικά, ἰταλικά), ἐνῶ ἀπὸ τὸ 1793 ἦταν ἰδιοκτῆτης ἐμπορικοῦ πλοίου, μὲ τὸ ὁποῖο ὁ ἴδιος ὡς πλοίαρχος ταξίδεψε ἀπὸ τὸν Εὐξείνιο Πόντο καὶ τὴν Μαύρη θάλασσα ὡς τὴν Βόρεια θάλασσα καὶ ἔφθασε μέχρι καὶ τὴν Ὀλλανδία ἀποκομίζοντας τεράστια κέρδη.

Εἶναι ἡ χρυσὴ ἐποχὴ γιὰ τὸ ἑλληνικὸ ἐμπορικὸ ναυτικὸ τῶν προεπαναστατικῶν χρόνων, πού ἔδωσε τὴν εὐκαιρία στοὺς ριψοκίνδυνους Ἑλληνες νὰ πλουτίσουν, νὰ δημιουργήσουν ἕνα στόλο ἐμπορικῶν πλοίων καὶ παράλληλα νὰ ἀποκτήσουν πολύτιμη ναυτικὴ ἐμπειρία, πού θὰ ἀξιοποιηθεῖ μετέπειτα στὴν διάρκεια τῆς Ἐπανάστασης. **Ὁ** ἴδιος εἶναι ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐμπορικοῦ στόλου τοῦ οἴκου Ράλλη ἀπὸ τὴν Χίο.

Ἀπὸ τὸ ἔτος 1793 ἄρχισε ταξίδια στὴν Ὀλλανδία καὶ μέσα στὰ ἐπόμενα 15 χρόνια κατόρθωσε νὰ δημιουργήσει μίαν ἀξιοσέβαστη περιουσία.

* * *

Στις 13 Μαΐου 1818 μυήθηκε στὴν Φιλικὴ Ἐταιρεία ἀπὸ τὸν Δημήτριο Θέμελη καὶ μαζί μὲ τὸν συμπατριώτη του Δημήτριο Μαμμούνη ἀνέλαβε νὰ διαδώσει τὸ ἔργο τῆς ὀργάνωσης καὶ νὰ στρατολογήσει νέα μέλη. **Τὸ** 1820 διορίστηκε ἔφορος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας στὰ Ψαρά.

Μὲ τὴν ἔκρηξη τῆς Ἐπανάστασης, στίς 10 Ἀπριλίου 1821 μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ ἐφόρου τῶν Ψαρῶν, ἀνήγγειλε στοὺς ὁμολόγους του τῶν Σπετσῶν Παναγιώτη Μπόταση καὶ Γ. Πάνου τὴν ἀπόφαση τοῦ νησιοῦ του νὰ συμμετάσχει μὲ τὰ πλοῖα του στὸν Ἀγῶνα καὶ τοὺς καλοῦσε νὰ ἐνώσουν τοὺς στόλους τῶν δύο νησιῶν γιὰ τὴν ἀπὸ κοινοῦ ἀντιμετώπιση τῆς ἐξόδου τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου στὸ Αἰγαῖο, ἐπισημαίνοντας πολὺ ἔγκαιρα τὴν ἀποτελεσματικότητά τῆς ἐνώσεως τῶν ναυτικῶν δυνάμεων.

Στις 18 Ἀπριλίου 1821 ἀνεδείχθη ὁμόφωνα ἀπὸ τοὺς συμπατριώτες του ναύαρχος τοῦ Ψαριανοῦ στόλου. **Πρῶτη** ἐνέργεια

Ναυμαχία τῶν Πατρῶν.

τοῦ Ἀποστόλη ἦταν ἡ καταδρομικὴ ἐπιχείρηση στὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μὲ στολίσκο ἀποτελούμενο ἀπὸ 8 πλοῖα (20 Ἀπριλίου 1821). **Εἶχε** ὡς στόχο νὰ παρεμποδίσει τὴν διαπεραίωση ἐχθρικῶν στρατευμάτων στὴν Πελοπόννησο καὶ τὰ κατάφερε, ἀφοῦ κατέστρεψε ἕνα ἐχ-

θρικό πλοίο και αιχμαλώτισε τέσσερα μὲ 450 ἄνδρες. Ἀπὸ τὴν ἐπιχείρηση αὐτὴ στὰ μικρασιατικὰ παράλια ἀποκόμισε πληθώρα λαφύρων, τὰ ὁποῖα παρέδωσε στὴν κοινότητα τῆς νήσου.

Λίγες ἡμέρες ἀργότερα (26 Ἀπριλίου) ἡ ναυτικὴ μοῖρα τῶν Ψαρῶν ἐνώθηκε μετὰ τῆς Ὑδραϊκῆς καὶ Σπετσιώτικης καὶ ἔκτοτε ὁ Ἀποστόλης συνέπραττε ὡς ἰσότιμος μετὰ τῶν ναυάρχων τῶν δύο ἄλλων ναυτικῶν νήσων.

Ἐλαβε μέρος σχεδὸν σὲ ὅλες τὶς ναυτικὲς ἐκστρατεῖες, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὰ δημοσιευμένα ἔγγραφα τοῦ ἀρχείου Ψαρῶν, ἰδιαίτερα στὶς Ναυμαχίες τῶν Πατρῶν (20 Φεβρουαρίου 1822), Κῶ- Ἀλικαρνασοῦ καὶ Γέροντα τὸν Αὐγούστο τοῦ 1824. Ἡ γεωγραφικὴ θέση τῶν Ψαρῶν ὡς προχωρημένης ναυτικῆς βάσης στὸ Αἰγαῖο – κοντὰ στὰ Δαρδανέλια, ἀπ’ ὅπου ἦταν δυνατὴ ἡ παρακολούθηση τῶν κινήσεων τοῦ ὀθωμανικοῦ στόλου κατὰ τὴν ἐξοδὸ τοῦ ἀπὸ τὰ Στενά– εἶχε στρατηγικὴ σημασία καὶ τὸ ναυτικὸ τους προσέφερε πολλὰ στὸν Ἀγῶνα.

Συνέχισε νὰ ἀγωνίζεται σθεναρὰ καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴ τῆς πατρίδας του, τὸν Ιούνιο τοῦ 1824, παίρνοντας μέρος σὲ πολλὲς ναυτικὲς ἐκστρατεῖες γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς Ἐπανάστασης στὴν Μακεδονία, στὴν Μυτιλήνη, στὴν Κρήτη καὶ τὴν Εὐβοία. Σὲ αὐτὸν ὀφείλεται πρωτίστως ἡ σωτηρία τοῦ στρατιωτικοῦ σώματος στὴν Καρυστία (25 Μαρτίου 1826).

Τὰ πυρπολικά τῶν Κωνσταντίνου Κανάρη (1790-1877), Δημήτρη Παπανικολῆ (1790-1855), Κωνσταντίνου Νικόδημου (1795/6-1879) καὶ ἄλλων ἀτρόμητων Ψαριανῶν πυρπολητῶν ὑπὸ τὶς ὁδηγίες τοῦ Νικολῆ Ἀποστόλη ἐγίναν ὁ τρόμος καὶ ὁ φόβος τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου, προξενώντας σοβαρὲς ἀπώλειες καὶ σύγχυση.

* * *

Ὁ ψαριανὸς ναυμάχος διακρινόταν γιὰ τὸ πνεῦμα αὐτοθυσίας, τὴν σταθερότητα τοῦ χαρακτῆρα του, τὴν μετριοπάθεια καὶ τὴν ἀκεραιότητά του. Ἐνδεικτικὴ τοῦ ἤθους του εἶναι ἡ ἄρνησή του νὰ παραδώσει τὸν συλληφθέντα Τυνήσιο κυβερνήτη ἐνὸς δρόμωνα κατὰ τὴν Ναυμαχία τοῦ Γέροντα ὡς ἀντάλλαγμα γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῆς συζύγου του Ἀσημίνας, πὺν εἶχε ἀιχμαλωτισθεῖ μετὰ τὴν καταστροφὴ τῶν Ψαρῶν (21 Ιουνίου 1824), κατὰ τὴν ὁποία ἔχασε καὶ ὅλη τὴν περιουσία του.

Λέγεται ὅτι εἶπε: «Προτιμῶ πενήντα Ἀση-

Ναυμαχία τοῦ Γέροντα.

μίναις νὰ χαθοῦν σκλάβαις, παρὰ νὰ ζήση τέ-
τοιο θηρίο». Καὶ διέταξε τὴν εκτέλεσή του.

Διακρινόταν γιὰ τὴν φιλάνθρωπία του:
σύμφωνα μὲ τὸ γραμματέα του Κυριακο
Δ. Μαμούνη, κατὰ τὴν διάρκεια τῆς μετα-
φορᾶς Ἑλλήνων προσφύγων σὲ νησιὰ τοῦ
Αἰγαίου, ὁ Ἀποστόλης «ἔχων ἐπὶ τοῦ πλοί-
ου του ὑπὲρ τὰς ὀκτακοσίας ψυχὰς Κυδωνιέ-
ων καὶ Μοσχονησιῶν, ἀπεβίβασεν αὐτοὺς εἰς
Κέα καὶ Ὑδραν, καὶ ἀφοῦ ἔδωσεν ἐντολήν
νὰ διέλθωσι πάντες ἔμπροσθέν του, ἡλέει
ἕκαστον τούτων χρηματικῶς».

Τόμας Κόχραν
(Thomas Cochrane,
1775-1860).

* * *

Ὁ Νικολῆς Ἀποστόλης ἀπέθανε ἀπὸ πνευμονία στὶς 6 Ἀπρι-
λίου 1827 στὴν Αἴγινα, κατὰ τὴν ἐπάνοδό του ἀπὸ τὸν Πει-
ραιᾶ, ὅπου μετὰ τῶν δύο ἄλλων ναυμάχων Ἀνδρέα Μιαούλη
καὶ Γεώργιου Ἀνδρούτσου εἶχε συναντηθεῖ μὲ τὸν ἀρχηγὸ τῶν
ἐλληνικῶν ναυτικῶν δυνάμεων Τόμας Κόχραν. **Σ**τὴν ἀρχηγία
τοῦ στόλου τῶν Ψαρῶν, τὸν διαδέχθηκε ὁ 33χρονος υἱὸς του
Ἀποστόλης Ἀποστόλης.

Τὰ ὀστᾶ του μεταφέρθηκαν στὴν Ἱερὰ Μονὴ Κοιμήσεως
τῆς Θεοτόκου στὸν Πόρο.

Ὁ Νικόλαος Ἀποστόλης εἶχε ἰδρύσει τὸ 1810 Ναυτικὸ Ἐπι-
μελητήριο στὰ Ψαρά.

*Νικολάου Ἀποστόλη,
τοῦ ὑπὲρ τῆς Πίστεως καὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν
εὐκλεῶς ἀγωνισαμένου
ἐν τοῖς ἱεροῖς τοῦ Ἔθνους ἡμῶν ἀγῶσιν
Αἰωνία ἡ μνήμη!*

(*) Πηγή: <https://www.sansimera.gr>, <https://el.wikipedia.org> • Ἐπιμέλ.
ἡμετ.